

KAPITOLA DRUHÁ

JAK SE STÁT EKONOMEM

Při práci mívám často zapnuté rádio. V roce 1950 a 1951 převládala ve zprávách Korea – naši vojáci sváděli krvavé bitvy proti Číňanům a prezident Truman odvolal generála MacArthura kvůli jeho veřejnému naléhání, aby Spojené státy vyhlásily otevřenou válku Číně. Doma se zkoušky atomových bomb přestěhovaly z Nového Mexika do Nevady a měli jsme rudou paniku – Rosenbergovi byli odsouzeni na elektrické křeslo za špionáž. To, co v onom zmatku podněcovalo mou představitost, byl úsvit atomového věku. Některé z vědeckých prací vykonaných během druhé světové války byly právě odtajněny, a já si začal číst hlouběji o atomové fyzice. Mým prvním výletem do této říše byla tlustá technická kniha *Sourcebook on Atomic Energy* (Prameny k atomové energii), syntéza přístupných informací o tomto tématu, jež nebyly tajné, sponzorovaná vládou. Od ní jsem přešel ke knihám o astronomii, fyzice ve větší šíři a o filozofii vědy.

Jako mnoho vědecky orientovaných lidí jsem byl přesvědčen, že atomová energie je nejdůležitějším pokrokem, jehož bude dosaženo za našeho života. Byla to druhá strana strachu, který jsme všichni měli z atomové války. Tato věda byla mimořádně svůdná. Atom nabízel lidstvu sílu, která

mohla otevřít zcela novou fázi rozvoje. To pak následně volalo po novém způsobu myšlení.

Objevil jsem, že někteří z vědců v Projektu Manhattan vyznávali filozofii nazvanou logický pozitivismus, variaci empirismu. Propagoval ji Ludwig Wittgenstein. Je to škola myšlení, jejímž hlavním principem je, že znalost může být získána pouze z faktů a čísel – a silně zdůrazňuje přísné důkazy. Neexistují žádná morální absolutně platná pravidla. Hodnoty, etika a způsob, jak se lidé chovají, jsou odrazem kultury a nejsou podrobeny logice. Mění se tak libovolně, že leží mimo oblast seriózního myšlení.

Moje matematické já přijalo rádo toto věcné analytické krédo. Zdálo se být filozofií přesně pro tuto dobu. Domníval jsem se, že svět by se mohl stát lepším, kdyby se lidé soustředili výlučně na to, co je poznatelné a důležité, což byl přesně cíl logického pozitivismu.

V roce 1952 jsem byl bohudík zabrán do práce na získání doktorátu z ekonomie a vydělával jsem více než 6 000 dolarů ročně. Nikdo z mých přátel nebo kolegů neměl mnoho peněz a tohle bylo víc, než jsem potřeboval. S matkou jsme se přestěhovali na předměstí – sice ne až do Levittownu, ale do dvoubytového domu ve Forest Hills v Queens, zalesněné čtvrti kousek cesty pěšky od příměstské železnice. Konečně jsem našel cestu, jak uniknout městským zácpám. Byl to velký krok kupředu.

Kdyby mi tehdy někdo řekl, že právě vstupuji do nejzmatenější a nejbouřlivější fáze svého života, nevěřil bych mu. Přesto jsem se v následujících dvou letech měl oženit i rozvést, nechat studia na fakultě, odejít ze zaměstnání a pustit se sám do podnikání – a změnit celý svůj způsob pohledu na svět.

Žena, s níž jsem se oženil, byla Joan Mitchellová, historička umění z Winnipegu v Manitobě, která přišla do New Yorku studovat na ústav krásných umění Newyorské univerzity. Poznali jsme se při schůzce naslepo – přišel jsem do jejího bytu, a ona poslouchala jednu z mých oblíbených desek. Sdíleli jsme vášeň ke klasické hudbě. Několik měsíců jsme spolu chodili, a vzali se v říjnu 1952, a zase se rozešli asi po roce. Aniž bych zacházel do podrobností, řeknu, že hlavním problémem jsem byl já. Chybělo mi opravdové porozumění tomu, co znamená manželství. Pro